

**Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет**

**ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ,
ПОЖЕЖНОЮ ТА ТЕХНОГЕННОЮ БЕЗПЕКОЮ**

Методичні вказівки до практичних занять
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньої програми «Цивільна безпека»
галузі знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальності 263 «Цивільна безпека»
денної і заочної форм навчання

Луцьк – 2026

УДК 331.45 (07)
Б39

До друку

Голова вченої ради факультету цифрових, освітніх та соціальних технологій ЛНТУ _____ Г.А. Герасимчук

Затверджено вченою радою факультету цифрових, освітніх та соціальних технологій ЛНТУ, протокол №__ від «__» _____ 2026 року.

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій ЛНТУ.

Директор бібліотеки _____ Н.С. Поліщук

Рекомендовано до видання на засіданні кафедри цивільної безпеки ЛНТУ, протокол №__ від «__» _____ 2026 року.

Завідувач кафедри цивільної безпеки _____ В.І. Федорчук-Мороз

Укладач: _____ В.М. Лобойченко, доктор технічних наук, професор, професор кафедри цивільної безпеки ЛНТУ.

Рецензент: _____ О.О. Вісин, кандидат історичних наук, доцент кафедри цивільної безпеки ЛНТУ.

Відповідальний за випуск: _____ В.І. Федорчук-Мороз, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри цивільної безпеки ЛНТУ.

Державний нагляд за охороною праці, пожежною та техногенною безпекою [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освітньої програми «Цивільна безпека» галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної і заочної форм навчання/ Укладач: В.М. Лобойченко. – Луцьк: ЛНТУ, 2026. – 32 с.

Методичні вказівки укладено згідно з чинною програмою курсу «Державний нагляд за охороною праці, пожежною та техногенною безпекою» з метою надання методичної допомоги у процесі вивчення дисципліни.

©Лобойченко В.М., 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Практична робота № 1.....	7
Практична робота № 2.....	7
Практична робота № 3.....	8
Практична робота № 4.....	8
Практична робота № 5.....	9
Практична робота № 6.....	17
Практична робота № 7.....	18
Практична робота № 8.....	18
Практична робота № 9.....	19
Практична робота № 10.....	19
Практична робота № 11.....	19
Практична робота № 12.....	20
Практична робота № 13.....	20
Практична робота № 14.....	24
Практична робота № 15.....	24
Література	26

ВСТУП

Згідно з навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньої програми «Цивільна безпека» галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної і заочної форм передбачено вивчення дисципліни «Державний нагляд за охороною праці, пожежною та техногенною безпекою».

Мета вивчення навчальної дисципліни «Державний нагляд за охороною праці, пожежною та техногенною безпекою» полягає у формуванні у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань державного нагляду в галузі охорони праці, пожежної та техногенної безпеки, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності.

Основні завдання навчальної дисципліни «Державний нагляд за охороною праці, пожежною та техногенною безпекою» полягають у:

- навчанні користуванню в практичній діяльності нормативними документами з нагляду за охороною праці, пожежною та техногенною безпекою;
- розробці заходів щодо зменшення порушень нормативно-правових актів з охорони праці, пожежної та техногенної безпеки;
- формуванні у майбутнього фахівця знань та умінь із питань охорони праці, пожежної та техногенної безпеки.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

- Система державного нагляду за охороною праці, пожежною та техногенною безпекою.
- Забезпечення системного підходу до управління охороною праці. Громадський контроль за станом охорони праці.

Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять в вигляді виконання та захисту робіт та опитувань. Оцінка з поточного контролю визначається як середня арифметична оцінка з практичних занять та опитувань та розраховується при оцінюванні після проведення останнього у семестрі практичного заняття.

Модульний контроль проводиться з використанням комп'ютерної техніки, здійснюється в тестовій формі. Завдання диференційовані за складністю та кількістю правильних відповідей відповідно до системи оцінювання. Модульний контроль проводиться у визначений розкладом час та не перевищує 2 академічні години (згідно положення №839).

Підсумковий контроль проводиться у вигляді екзамену при умові проходження здобувачів вищої освіти усіх етапів поточного і модульного контролю.

Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, під час практичної діяльності або у процесі навчання, яка передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій, надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК12. Здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, охорони праці; основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій

СК15. Здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної, промислової безпеки та охорони праці.

СК25. Готовність до застосовування та експлуатації технічних систем захисту, засобів індивідуального та колективного захисту людини від негативного впливу небезпечних чинників надзвичайної ситуації, дії небезпечних і шкідливих виробничих чинників.

Результати навчання

ПРН03. Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій.

ПРН08. Передбачати екологічно-збалансовану діяльність, необхідний рівень індивідуальної безпеки та психічного здоров'я у разі виникнення типових небезпечних подій.

ПРН11. Визначати фізичні, хімічні, біологічні та психофізіологічні шкідливі виробничі чинники та аналізувати безпечність виробничого устаткування.

ПРН12. Визначати технічний стан зовнішніх та внутрішніх інженерних мереж та споруд для оцінювання відповідності його вимогам цивільного захисту та техногенної безпеки.

ПРН14. Ідентифікувати небезпеки та можливі їх джерела, оцінювати ймовірність виникнення небезпечних подій та їх наслідки.

ПРН15. Пояснювати номенклатуру, класифікацію та параметри уражальних чинників джерел техногенних і природних надзвичайних ситуацій та результати їх впливів.

ПРН16. Обирати оптимальні способи та застосовувати засоби захисту від впливу негативних чинників хімічного, біологічного і радіаційного походження.

ПРН17. Оцінювати технічні показники та визначати стан аварійно-рятувальної техніки, засобів зв'язку, устаткування та обладнання.

ПРН24. Передбачати безпечну роботу газодимозахисної служби, експлуатацію комплектів засобів індивідуального захисту рятувальників.

Практична робота № 1.

Тема: Аналіз діяльності спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Мета: Проаналізувати діяльність спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.

Питання для обговорення:

1. Галузі промисловості, що вимагали першочергової уваги Держгіртехнагляду.
2. Історія наглядової діяльності в галузі охорони праці в незалежній Україні.
3. Зміна основних завдань та повноважень спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці в Україні.
4. Порівняльний аналіз Держпраці та Держгірпромнагляду.
5. Основні завдання Держпраці.
6. Пріоритетністю безпеки у питаннях життя і здоров'я людини.
7. Принцип підконтрольності і підзвітності відповідним органам державної влади.
8. Принцип рівності прав і законних інтересів усіх суб'єктів господарювання.
9. Принцип гарантування прав суб'єкту господарювання.
10. Принцип об'єктивності та неупередженості.
11. Принцип наявності підстав, визначених законом, для нагляду.
12. Принцип відповідальності органу за шкоду, заподіяну суб'єкту господарювання внаслідок порушення вимог законодавства.

Практична робота № 2.

Тема. Аналіз діяльності структурних підрозділів Держпраці в частині державного нагляду.

Мета: дослідити діяльність структурних підрозділів Держпраці в частині державного нагляду.

Питання для обговорення:

1. Основні завдання Територіальних управлінь Держпраці.
2. Заходи, в яких повинні приймати участь Територіальні управління Держпраці.
3. Роботи, в яких приймає участь Територіальне управління Держпраці.
4. Права Територіального управління Держпраці.

5. Єдині вимоги щодо організації і здійснення державного нагляду за охороною праці.
6. Послідовність державного нагляду за охороною праці.
7. Особливості оформлення результатів перевірки.
8. Особливості поновлення експлуатації.
9. Різниця між плановими та позаплановими перевірками.
10. Різниця між Оперативною, Цільовою та Комплексною перевірками.

Практична робота № 3.

Тема Державний нагляд стану пожежної та техногенної безпеки.

Мета: Проаналізувати основні складові державного нагляду стану пожежної та техногенної безпеки.

Питання для обговорення:

1. Основні завдання Територіальних управлінь Держпраці та Головних управлінь ДСНС України в областях.
2. Питання, за якими місцеві органи ДСНС України повинні здійснювати державний нагляд.
3. Складові, що забезпечують єдині вимоги щодо організації і здійснення державного нагляду за пожежною та техногенною безпекою.
4. Послідовність державного нагляду за пожежною безпекою.
5. Різниця між плановими та позаплановими перевірками пожежної безпеки та стану охорони праці.

Практична робота № 4.

Тема. Сутність держуправління пожежною та техногенною безпекою в сучасній Україні.

Мета: проаналізувати окремі аспекти держуправління пожежною та техногенною безпекою в сучасній Україні.

Питання для обговорення:

1. Порядок розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки.
2. Порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх державної експертизи.
3. Порядок і умови обов'язкового особистого страхування працівників відомчої та місцевої пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд).

4. Порядку видачі органами державного пожежного нагляду дозволу на початок роботи підприємств та оренду приміщень.
5. Співробітництво з міжнародними організаціями у сфері пожежної безпеки.
6. Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.

Практична робота № 5.

Тема. Порядок організації системи громадського здоров'я і забезпечення безпеки праці та охорони здоров'я населення в Україні.

Мета: проаналізувати особливості системи громадського здоров'я і забезпечення безпеки праці та охорони здоров'я населення в Україні.

Питання для обговорення:

1. Порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій.
2. Ліцензування господарської діяльності, пов'язаної з потенційною небезпекою для здоров'я людей.
3. Вимоги до проектування, будівництва, розробки, виготовлення і використання нових засобів виробництва та технологій.
4. Вимоги до господарсько-питного водопостачання і місць водокористування.
5. Гігієнічні вимоги до атмосферного повітря в населених пунктах, повітря у виробничих та інших приміщеннях.
6. Вимоги до жилих та виробничих приміщень, територій, засобів виробництва і технологій.
7. Використовуючи наказ про порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій № 246 зробити список робітників які підлягають періодичним медичним оглядам зі індивідуальним завданням викладача.

До п. 7:

Використовуючи наказ про порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій № 246 зробити список робітників які підлягають періодичним медичним оглядам (Додаток 1) та скласти акт визначення категорії працівників, які підлягають попередньому (періодичним) медичним оглядам (Додаток 2). На підставі акта визначення категорії працівників скласти направлення на обов'язковий попередній медичний огляд працівника (Додаток 3).

Перелік професії
Варіант 1

№ п/п	Найменування професії
1	Автозаправник
2	Акумуляторник
3	Апаратник термічного оброблення ковбасних виробів і м'ясопродуктів
4	Арматурник
5	Асфальтобетонник-варильник
6	Бетоняр
7	Буфетник
8	Вальник дерев
9	Вантажник
10	Верстатник на деревообробному обладнанні

Перелік професії
Варіант 2

№ п/п	Найменування професії
1	Верстатник-розпилювач, зайнятий подовжнім розкромом пиломатеріалів
2	Водій автомобіля внутрішньозаводського транспорту
3	Водій автотранспорту
4	Водій автоцементовоза
5	Водій вантажного автомобіля
6	Водій електро- та автовізка
7	Водій електротранспорту
8	Водій легкового автомобіля
9	Водій, зайнятий перевезенням людей вантажним автомобілем
10	Вулканізаторник

Перелік професії
Варіант 3

№ п/п	Найменування професії
1	Газозварник
2	Грохотник
3	Двірник
4	Дробильник дробильно-сортувальної установки
5	Електрозварник ручного зварювання
6	Електромонтажник по освітленню та освітлювальних мережах
7	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустановок
8	Жерстяник

№ п/п	Найменування професії
9	Завідувач складом
10	Ізолювальник

Перелік професії
Варіант 4

№ п/п	Найменування професії
1	Ізолювальник на гідроізоляції
2	Каменотес
3	Касир торговельного залу
4	Коваль-молотобоець
5	Комірник
6	Кухар
7	Лаборант дорожньої лабораторії
8	Лицювальник-мармурник
9	Лицювальник-плиточник
10	Ліфтер

Перелік професії
Варіант 5

№ п/п	Найменування професії
1	Майстер манікюрного кабінету
2	Маляр
3	Маляр по фарбуванню автомобілів
4	Мастильник автомобіля
5	Машиніст автогрейдера
6	Машиніст піскорозкидача
7	Машиніст автогудронатора
8	Машиніст автокрана
9	Машиніст асфальтоукладача
10	Машиніст будівельних підйомників

Перелік професії
Варіант 6

№ п/п	Найменування професії
1	Машиніст бульдозера
2	Машиніст вантажопідіймальних електролебідок
3	Машиніст гідропідйомників і телескопічних вишок
4	Машиніст дорожнього котка

№ п/п	Найменування професії
5	Машиніст екскаватора
6	Машиніст електролебідки
7	Машиніст електростанції пересувної
8	Машиніст змішувача (оператор) асфальтобетону
9	Машиніст компресора
10	Машиніст котельної (кочегар), який обслуговує котли з тиском вище 0,07 МПа

Перелік професії

Варіант 7

№ п/п	Найменування професії
1	Машиніст маркувальної машини
2	Машиніст навантажувальної машини
3	Машиніст окислювальної установки по переробці гудрону в бітум
4	Машиніст причіпного грейдера
5	Машиніст розчиномішалки, бетономішалки
6	Машиніст скрепера
7	Машиніст снігоочисника
8	Машиніст стрічкового транспортера (транспортувальник)
9	Машиніст тепловоза (помічник машиніста)
10	Машиніст тракторного навантажувача

Перелік професії

Варіант 8

№ п/п	Найменування професії
1	Машиніст трубоукладника
2	Машиніст холодильних установок
3	Машиніст штукатурної станції пересувної
4	Мийник посуду
5	Мідник
6	Монтажник будівельних машин та механізмів
7	Монтажник внутрішніх санітарно-технічних систем і устаткування
8	Монтажник зовнішніх трубопроводів
9	Монтажник систем вентиляції, кондиціонування повітря, пневмотранспорту та аспірації
10	Муляр

Додаток 1
ЗАТВЕРЖДЕНО:

М.П.

Дата _____
(число, місяць, рік)

СПИСОК
робітників _____ які підлягають періодичним медичним оглядам
у 20__ році

Табельний номер	Цех, дільниця	Прізвище, і'мя, по батькові	Стать ч/ж	Дата і рік народж.	Професія за ДК 003:2005	Стаж роботи у даних умовах	Дата останнього огляда	Найменування шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища та трудового процесу, при роботі з якими обов'язкові попередні (періодичні) Медичні огляди працівників	Назва работ и NN пункта та підпунктів Перечня робіт, для виконання яких обов'язкові попередні (періодичні) медичні огляди працівників	Підлягає огляду	
										лікарів	Лабораторні, функціональні та інші дослідження (вказати які)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

АКТ №
визначення категорії працівників, які підлягають
попередньому (періодичним) медичним оглядам

від «_____» вересня 20__ р.

Мною, зав. відділенням гігієни праці _____
за участю роботодавця _____
та представника уповноваженої працівниками особи _____
визначено категорії працівників, які підлягають періодичному медичному огляду в 20__ р.

№ з/п	Назва цеху (дільниці)	Професія (посада) за ДК 003:2005	Кількість працівників за цією професією (тільки для періодичних медичних оглядів)	Назва шкідливих та небезпечних факторів і № пункту та підпунктів Переліку шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища і трудового процесу, при роботі з якими обов'язкові попередній (періодичні) медичний огляд працівників	Назва робіт і № пункту та підпунктів Переліку робіт, для виконання яких є обов'язкові попередній (періодичні) медичний огляд працівників	Кількість осіб, які підлягають огляду (тільки для періодичних медичних оглядів)	
						усього	У т.ч. жінок
1	2	3	4	5	6	7	8
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							

Усього _____ осіб _____

Зав. відділенням гігієни праці _____

М П

Уповноважена особа _____

М П

Додаток 3

НАПРАВЛЕННЯ
на обов'язковий попередній медичний огляд працівника

Прізвище _____

Ім'я _____

По батькові _____

Рік народження _____

Обрана професія (посада) за ДК 003:2005 _____

Характеристика умов праці:

Назва шкідливих та небезпечних факторів і N пункту та підпунктів Переліку шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища і трудового процесу, при роботі з якими обов'язкові попередній (періодичні) медичний огляд працівників

Назва робіт і N пункту та підпунктів Переліку робіт, для виконання яких є обов'язковим попередній (періодичні) медичний огляд працівників

Підпис уповноваженої роботодавцем особи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Дата _____

(число, місяць, рік)

Практична робота № 6

Тема. Наглядова діяльність у галузі охорони праці Державної інспекції ядерного регулювання України

Мета: проаналізувати наглядову діяльність у галузі охорони праці Державної інспекції ядерного регулювання України

Питання для обговорення:

1. Концепція державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.
2. Стратегія національного забезпечення ядерної та радіаційної безпеки України.
3. Основи національного забезпечення ядерної та радіаційної безпеки України.
4. Сучасний стан системи державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.
5. Державний нагляд за ядерною та радіаційною безпекою.

6. Види діяльності, які підлягають державному регулюванню у сфері використання ядерної енергії.

7. Дозвільний принцип використання ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання.

Практична робота № 7.

Тема. Взаємодія органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами.

Мета: проаналізувати взаємодію органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами.

Питання для обговорення:

1. Повноваження та обов'язки фонду соціального страхування від нещасних випадків.

2. Права та обов'язки професійних спілок, які здійснюють громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці.

3. Завдання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків.

4. Обов'язки роботодавця щодо створення безпечних та здорових умов праці.

5. Відповідальність за порушення законодавства та нормативних актів про охорону праці.

6. Обов'язки роботодавця як страхувальника від нещасних випадків.

Практична робота № 8.

Тема. Послідовність організації роботи з охорони праці на підприємстві.

Мета: проаналізувати послідовність організації роботи з охорони праці на підприємстві.

Питання для обговорення:

1. Порядок створення служби охорони праці на підприємстві.

2. Періодичність перевірки знань у фахівців служби охорони праці.

3. Завдання служби охорони праці підприємства.

4. Функції служби охорони праці підприємства.

5. Порядок розміщення фахівців служби охорони праці підприємства.

6. Права спеціалістів служби охорони праці підприємства.

Практична робота № 9.

Тема. Комісія з питань охорони праці підприємства

Мета: дослідити діяльність комісії з питань охорони праці підприємства.

Питання для обговорення:

1. Мета створення на підприємстві комісії з охорони праці.
2. Завдання комісії з охорони праці.
3. Права комісії з охорони праці.
4. Звітність комісії з охорони праці.
5. Завдання діяльності громадського інспектора з охорони праці підприємства.
6. Звітність громадського інспектора з охорони праці підприємства.
7. Напрями діяльності громадського інспектора з охорони праці підприємства.

Практична робота № 10.

Тема: Форми та порядок проведення аудиту з промислової безпеки і охорони праці.

Мета: Проаналізувати форми та порядок проведення аудиту з промислової безпеки і охорони праці.

Питання для обговорення:

1. 1. Визначення аудиту з промислової безпеки та охорони праці.
2. форми аудиту з промислової безпеки та охорони праці.
3. Терміни складання звіту щодо проведеного аудиту.
4. Терміни завершення аудиту.
5. контроль порядку усунення недоліків, вказаних у звіті з проведеного аудиту.
6. Відповідальність за результати проведеного аудиту.

Практична робота № 11.

Тема. Перелік документів, які потрібно розробити для виконання повноважень служби охорони праці.

Мета: Навчитись визначати перелік документів, які потрібно розробити для виконання повноважень служби охорони праці.

Питання для обговорення:

1. Основні питання, що повинні бути відображені в проекті наказу щодо розробки комплексних заходів з охорони праці
2. Питання, що повинні бути внесені до реалізації комплексних заходів з питань охорони праці.
3. Питання, що не повинні бути внесені до реалізації комплексних заходів з питань охорони праці.
4. Порядок внесення змін до документів з охорони праці підприємства.

Практична робота № 12.

Тема. Сутність системи управління охороною праці. Документація з охорони праці підприємства.

Мета: проаналізувати особливості організації системи управління охороною праці, визначити складові необхідної документації з охорони праці підприємства.

Питання для обговорення:

1. Документи планування СУОП
2. Види контролю діяльності СУОП
3. Надати визначення поняття «СУОП».
4. Основні накази, що відпрацьовуються службою охорони праці підприємства
5. Журнали, що відпрацьовуються службою охорони праці підприємства.
6. Основні групи документів служби охорони праці підприємства.
7. Порядок отримання документів виконавцем у службі охорони праці підприємства.

Практична робота № 13.

Тема. Управління охороною праці в галузях промисловості

Мета: проаналізувати особливості управління охороною праці в галузях промисловості.

Питання для обговорення:

1. Визначення поняття «функція управління».
2. Оцінка рівня охорони праці в підрозділах підприємства.
3. Види планування робіт з охорони праці .
4. Види нагляду та контролю за станом охорони праці здійснюється на промисловому підприємстві.
5. Провести розрахунок чисельності працівників служб охорони праці на підприємстві за індивідуальним завданням викладача.

варіант	завдання	
1	Розрахунок кількості працівників відділу ОП для підприємств з	Якщо середньостатистична кількість працюючих на підприємстві складає 29 чоловік (при цьому має місце обертання сильнодіючих отруйних речовин), то чисельність працівників служби охорони праці складає [?] чоловік.
2	кількістю працюючих до 50 (100 у невинробничій сфері) працюючих	Якщо середньостатистична кількість працюючих на підприємстві складає 69 чоловік (при цьому не має місце ні вибухонебезпечне виробництво, ні обертання сильнодіючих отруйних речовин), то чисельність працівників служби охорони праці складає [?] чоловік
3	Розрахунок кількості працівників відділу ОП для підприємств з кількістю працюючих до 500 працюючих	Якщо середньостатистична кількість працюючих на підприємстві складає 600 чоловік, з яких 140 працюють зі шкідливими речовинами та 210 на роботах з підвищеною безпекою (підлягають щорічній атестації з охорони праці), то чисельність працівників служби охорони праці повинна складати [?] чоловік, а площа приміщень служби охорони праці - [?] квадратних метрів.
4		Якщо середньостатистична кількість працюючих на підприємстві складає 510 чоловік, з яких 200 працюють зі шкідливими речовинами та 210 на роботах з підвищеною безпекою (підлягають щорічній атестації з охорони праці), то чисельність працівників служби охорони праці повинна складати [?] чоловік, а площа приміщень служби охорони праці - [?] квадратних метрів.
5	Розрахунок кількості працівників відділу ОП та площини приміщень служби ОП для підприємств з кількістю працюючих понад 500 працюючих	Якщо середньостатистична кількість працюючих на підприємстві складає 3550 чоловік, з яких 350 працюють зі шкідливими речовинами та 270 на роботах з підвищеною безпекою (підлягають щорічній атестації з охорони праці), то чисельність працівників служби охорони праці повинна складати [?] чоловік, а площа приміщень служби охорони праці - [?] квадратних метрів.

6	Розрахунок кількості працівників служби охорони праці об'єднань підприємств, що утворені не за галузевим принципом	Якщо в об'єднанні підприємств, що утворені не за галузевим принципом, 42 підприємства (у тому разі 13 мають шкідливі і небезпечні виробництва) має чисельність більше 150 осіб штатного персоналу, то чисельність працівників служби охорони праці об'єднання повинна складати [?] чоловік.
7	Розрахунок кількості працівників служби охорони праці об'єднань підприємств, що утворені за галузевим принципом	Якщо в об'єднанні підприємств, що утворені за галузевим принципом (окрім управлінь культури, просвіти та ін.), 175 (у тому разі 125 мають шкідливі і небезпечні виробництва) має чисельність більше 150 осіб штатного персоналу, то чисельність працівників служби охорони праці об'єднання повинна складати [?] чоловік.
8	галузевим принципом	Якщо в об'єднанні підприємств, що утворені за галузевим принципом (окрім управлінь культури, просвіти та ін.), 110 (у тому разі 125 мають шкідливі і небезпечні виробництва) має чисельність більше 180 осіб штатного персоналу, то чисельність працівників служби охорони праці об'єднання повинна складати [?] чоловік.

Додаток 1

Рекомендації зі структури та чисельності служби охорони праці до типового положення про службу охорони праці)

Середньосписочна чисельність працюючих на підприємстві P_{cp}		Чисельності працівників служби охорони праці, M	Примітки
Підприємства виробничої сфери	Підприємства невиробничої сфери		
До 50	До 100	1	Особи з відповідною проф. підготовкою за сумісництвом
Від 51 до 500	Від 101 до 500	1	Спеціаліст з ОП з інженерно-технічною освітою
Більше 500	Більше 500	$M = 2 + \frac{P_{cp} \cdot K_B}{\Phi}$	

Примітки

1. На підприємствах, де використовують вибухові матеріали або сильнодіючі отруйуючі речовини, у службі охорони праці повинно бути два спеціаліста незалежно від загальної чисельності працюючих.
2. Φ – ефективний річний фонд робочого часу спеціаліста з охорони праці, дорівнює 1820 годин, що враховує витрати робочого часу на можливі захворювання, відпуску тощо.
3. K_e – коефіцієнт, що враховують шкідливість та небезпечність виробництва, розраховується за формулою:

$$K_{\epsilon} = 1 + \frac{P_{\epsilon} + P_a}{P_{cp}}$$

де P_{ϵ} – чисельність працюючих зі шкідливими речовинами, незалежно від рівня їх концентрації;
 P_a – чисельність працюючих на роботах підвищеної небезпеки (підлягаючих щорічній атестації з ОП);
 P_{cp} – середньосписочна чисельність працюючих на підприємстві P_{cp} .

4. Розрахунок чисельності працівників служби ОП не враховує спеціалістів з охорони природного навколишнього середовища, спеціалістів, що здійснюють технічний огляд і випробовування котлоагрегатів, підймальних споруджень і інших об'єктів на їх відповідність встановленим вимогам – ці працівники не входять до складу служб ОП.

Додаток 2

Рекомендації зі структури та чисельності служби охорони праці до типового положення про службу охорони праці

<i>Об'єднання підприємств</i>	<i>Чисельність служби ОП</i>
Асоціації, корпорації та інші об'єднання підприємств, що утворені не за галузевим принципом, а також управління культури, просвіти та інші	$M = 2 + \frac{P_{150} \cdot K_2}{\Phi}$
Міністерства, державні комітети, концерни, корпорації та інші об'єднання підприємств, що утворені за галузевим принципом	$M = 2,4 + \frac{P_{150} \cdot K_3}{\Phi}$

Примітки

1. P_{150} – кількість підприємств, що мають чисельність більше 150 осіб штатного персоналу.
2. K_2, K_3 – корегуючі коефіцієнти
3. Φ – ефективний річний фонд робочого часу спеціаліста з охорони праці, дорівнює 1820 годин, що враховує витрати робочого часу на можливі захворювання, відпуску тощо.

Значення коефіцієнта K_2

<i>Кількість підприємств зі шкідливими і небезпечними виробництвами, дошкільних закладів, шкіл, які мають виробничо-навчальні бази</i>	<i>K_2</i>
При відсутності і до 10	7
Від 11 до 100	10
Більше 100	20

Значення коефіцієнта K_3

<i>Кількість підприємств, що мають шкідливі і небезпечні виробництва</i>	<i>K_3</i>
При відсутності і до 10	7
Від 11 до 100	10
Більше 100	20

Додаток 3

Для облаштування кабінетів охорони праці у відповідності з «БУДИНКИ І СПОРУДИ, БУДИНКИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ПОБУТОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ДБН В.2.2-28:2010» повинно бути видалено спеціальне приміщення площа якого визначається з таблиці

5.1.3 Кабінети охорони праці

5.1.3.1 Площа кабінетів охорони праці, м², визначається залежно від облікової чисельності працюючих на підприємстві, осіб:

до 1000.....	24
понад 1000 до 3000	48

15

ДБН В.2.2-28:2010

" 3000 " 5000	72
" 5000 " 10000	100
" 10000 " 20000	150
" 20000	200

5.1.3.2 Для мобільних будинків допускається передбачати кабінети охорони праці, площа яких встановлюється з коефіцієнтом 0,5.

Практична робота № 14.

Тема. Роль трудового колективу в забезпеченні безпеки праці.

Мета: проаналізувати роль трудового колективу в забезпеченні безпеки праці.

Питання для обговорення:

1. Надати визначення поняття «трудоий колектив»
2. Основні типи трудових колективів.
3. Особливості функціонування трудового колективу кооперативу.
4. Особливості функціонування трудового колективу державного підприємства.

Практична робота № 15.

Тема. Оперативне керівництво і координація роботи з охорони праці

Мета: проаналізувати складові оперативного керівництва та особливості координації роботи з охорони праці.

Питання для обговорення:

1. Завдання оперативного контролю за станом охорони праці на підприємстві.
2. Мета впровадження оперативного контролю за станом охорони праці на підприємстві.
3. Об'єкти оперативного контролю за станом охорони праці на підприємстві.

4. Особи, що здійснюють оперативний контроль стану охорони праці на підприємстві.
5. Функціональні підсистеми управління охороною праці на підприємстві.

Література

1. Конституція України, ВР України, від 28.06.1996, № 254к/96-ВР (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 року N 2222-IV).
2. Закон України «Про охорону праці» №2695-ХІІ від 14.10.92 р. (із змінами та доповненнями).
3. Кодекс законів про працю України, у редакції Закону України від 15.12.93 р. N 3694-ХІІ (із змінами та доповненнями).
4. Станішевський, Є. В. (2024). Професійна безпека, охорона та безпека праці працівника як сторони трудових відносин в сучасних умовах: питання термінологічного визначення та закріплення. Актуальні проблеми права: теорія і практика, (48), 225–235. <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2024-48-2-225-235>
5. ДСТУ ОHSAS 18001:2010. Системи управління гігієною та безпекою праці.
6. ISO 45001:2018 «Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги».
7. Petchenko, I. V. (2023). Evaluation of the occupational safety management system: occupational safety audit as a key tool to enhance safety in the enterprise. *Labour protection problems in Ukraine*, 39(3-4), 59–63. <https://doi.org/10.36804/nndipbor.39-3-4.2023.59-63>
8. Chencheva, O., Sukach, S., Rieznik, D., Petrenko, I., Lashko, Y., & Hladiuk, O. (2024a). Modern concept of occupational safety and health management with a risk-based approach. *Municipal economy of cities*, 4(185), 221–227. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2024-4-185-221-227> .
9. Zdanovsky, V., Radionov, M., Sepitchak, V., & Soltysik, R. (2021). Застосування ризик-орієнтованого підходу до оцінки виробничих чинників з метою підвищення дієвості системи управління охороною праці. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*, 24, 12-23. <https://doi.org/https://doi.org/10.32447/20784643.24.2021.02> .
10. ОHSAS 18001:2007 — Система менеджменту професійної безпеки та здоров'я. Вимоги.
11. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підруч. / В. Г. Грибан, А. Є. Фоменко, Д. Г. Казначеев. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 388 с.
12. Habibi, Ehsanollah¹; Mousavi, Sayed Mahdi²; Ebrahimi, Hossein²; Nakhaei pour, Mojtaba². Using the ELMERI Observation Method to Investigate and Compare Laboratories at Isfahan Public Health School in Terms of Occupational Health and Safety. *International Journal of Environmental Health Engineering* 13(7):32, August 2024. | DOI: 10.4103/ijehe.ijehe_30_24 .

13. Kusma, V. V., Gerônimo, B. M., Zola, F. C., Aragão, F. V., De Genaro Chirolí, D. M., & Kovaleski, J. L. (2024). A maturity model of occupational safety and health in Industry 4.0: An Analysis in Brazilian Organizations. *Journal of Safety and Sustainability*. <https://doi.org/10.1016/j.jsasus.2024.11.002>.
14. BS 8800. 1996 Guide to Occupational Health and Safety Management Systems. British Standard Institution. 40 s.
15. Кабінет Міністрів України (2022) Деякі питання ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки: Постанова від 13 вересня 2022 р. № 1030.: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1030-2022-п>.
16. Кабінет Міністрів України (2023) Деякі питання Державного електронного реєстру об'єктів підвищеної небезпеки: Постанова від 7 липня 2023 р. № 690. <https://zakon.rada.gov.ua/go/690-2023-п>.
17. Bertan, B., & Selim, H. (2025). Monitoring and Identifying Occupational Health and Safety Risks in Various Foundry Processes Using the ELMERI Method. *Processes*, 13(4), 1132. <https://doi.org/10.3390/pr13041132>.
18. Створення та функціонування пожежно-рятувальних підрозділів для забезпечення місцевої та добровільної пожежної охорони. Практичний посібник. НУЦЗУ. 2024. 235 с. <https://km.dsns.gov.ua/upload/2/2/6/1/8/8/0/25042024-practicnii-posibnik-stvorennia-ta-funkcionuvannia-mpo-dpo-1.pdf>.
19. Що таке СУОП з охорони праці на підприємстві своїми словами.: <https://roadsafety.org.ua/shho-take-suot-z-oxoroni-praci-na-pidpriyemstvi-svo%D1%97mi-slovami/>.
20. Sharavara, L. P., & Dmytrukha, N. M. (2024). Hygienic assessment of working conditions at employees' workplaces in machine-building enterprises. *Ukrainian Journal of Occupational Health*, 2024(3), 167–175. <https://doi.org/10.33573/ujoh2024.03.167>.
21. Міністерство охорони здоров'я України (2023) Про затвердження Граничних та робочих значень шумового впливу на робочому місці: Наказ МОЗ України від 10.05.2023 № 870ю <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0593-23#Text>.
22. Міжнародна організація праці (2016) Конвенція 2006 року про працю в морському судноплаванні (MLC 2006) з поправками 2014 та 2016 років. Женева: Міжнародне бюро праці. <https://marad.gov.ua/ua/diyalnist/mizhnarodna-diyalnist/mizhnarodni-konvenciyi-z-dodatkami-ta-popravkami>.
23. Міжнародна організація праці (2018) Поправки 2018 року до Кодексу Конвенції 2006 року про працю у морському судноплаванні, затверджені на 107-й сесії Генеральної конференції МОП. Женева: Міжнародне бюро праці.

<https://marad.gov.ua/storage/app/sites/1/Law/%D0%BF%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B8%202018.pdf> .

24. Міжнародна організація праці (2022) Поправки 2022 року до Кодексу Конвенції 2006 року про працю у морському судноплаванні, затверджені на 110-й сесії Генеральної конференції МОП. Женева: Міжнародне бюро праці. https://www.ilo.org/sites/default/files/2024-10/NORMES_MLC%20Amendments-EN_2022_Web_1.pdf .

25. Охорона праці та цивільний захист [Електронний ресурс]: Курс лекцій: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра освітніми програмами «Електронні мікро- і наносистеми та технології» та «Мікро- та наноелектроніка» спец. 153 «Мікро- та наносистемна техніка» ФЕЛ / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: О. І. Полукаров, Н.Ф. Качинська. – Електрон. текст. дані (1 файл). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – 241 с.

26. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник (за заг. ред. В. В. Сокурєнка, Харків: ХНУВС, 2024).

27. Кириченко В.В. Психологія праці та інженерна психологія : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 240 с.

28. Психофізіологічне забезпечення життєстійкості фахівців соціономічних професій в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення : практичний посібник / О. М. Кокун, О. М. Корніяка, Г. В. Гуменюк, та ін.; за ред. О. М. Кокуна. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2024. 203 с.

29. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці. Затверджено міністром праці України 1.09.1992 р, постанова № 41. Режим доступу: <http://posada.com.ua/useful/employer>.

30. В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза Основи охорони праці. навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів педагогічного напрямку / [Укладачі: В.І. Кошель, Г.П. Сав'юк, Б.С. Дзундза] – Івано-Франківськ: НАІР, 2020. – 182 с.

31. Аршава І.Ф., Носенко Е.Л. Психологія особистості : підручник для студентів закладів вищої освіти. – Дніпро: ЛПРА, 2024. – 500 с.

32. Основи професійної безпеки та здоров'я: підручник / Ю. Г. Масікевич, В. Ф. Райко, О. В. Шестопапов, О. Г. Янчик, та ін. –Чернівці: «Місто», 2023– 288 с.

33. Виробнича санітарія і гігієна праці: навч. посіб. / Тетяна Костенко, Андрій Березовський, Олександр Джулай, Іван Іщенко – Черкаси, 2024. 220 стр.

34. Діяльність без ризику: нові виклики сьогодення у сфері охорони праці в Україні. 25.03.2024. https://jurliga.ligazakon.net/news/226514_dyalnst-bez-riziku-nov-vikliki-sogodennya-u-sfer-okhoroni-prats-v-ukran.

35. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 року № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій».
36. Правила техногенної безпеки / Затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 05.11. 2018 року № 879. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1346-18#Text>.
37. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки». Відомості Верховної Ради України. 2001. № 15. Ст. 73.
38. Кодекс цивільного захисту України. Відомості Верховної Ради. 2013. № 34-35. Ст. 458.
39. Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів / Затверджене наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 18.12. 2000 року № 338.
40. Перелік об'єктів та окремих територій, які підлягають постійному та обов'язковому на договірній основі обслуговуванню державними аварійно-рятувальними службами / Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2016 року № 763.
41. Положення про порядок проведення евакуації населення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру / Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841.
42. Деякі питання ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки. Порядок ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки та ведення їх обліку. Постанова Кабінету Міністрів України №1030 від 13 вересня 2022.
43. Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади / Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 року № 3.
44. Державний класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010 / Прийнято та надано чинності наказом Держспоживстандарту України від 11.10. 2010 року № 457.
45. Методика визначення ризиків та їх прийнятних рівнів для декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки / Затверджена наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 04.12. 2002 року № 637.
46. Методика ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів / Затверджена наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків чорнобильської катастрофи від 23.02. 2006 року № 98.
47. Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій. Наказ МОЗ від 21.05.2007 N 246. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0846-07#Text>.

48. Форми паспортів ПНО. Зразки заповнення форм паспортів ПНО. – Державна архівна служба України. Департамент страхового фонду документації / Електронний ресурс // Режим доступу <https://sfd.archives.gov.ua/page5.html> .

49. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями / Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 року № 368.

50. Класифікаційні ознаки надзвичайних ситуацій / Затверджені наказом МВС України від 06.08. 2018 року № 658.

51. Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру / Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 175.

52. Порядок забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю / Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 року № 1200.

53. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», 8 лютого 1995 р. – К., 1995 (із змінами).

54. Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України. Постанова КМУ від 20 серпня 2014 р. № 363. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2014-%D0%BF#Text>.

55. Порядок декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки / Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 року № 956. Лобойченко В.М. Формування окремих задач математичної моделі інженерно-технічного метода попередження надзвичайних ситуацій унаслідок аварій на технологічному обладнанні потенційно небезпечних об'єктів. Комунальне господарство міст. Серія: Технічні науки та архітектура. 2019, том 6, № 152, с. 224 – 232. DOI 10.33042/2522-1809-2019-6-152-224-232.

56. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №1105-XIV від 23 вересня 1999 р (із змінами).

57. Лобойченко В.М. Розробка процедури ідентифікації факторів небезпеки на об'єктах малотонажного хімічного виробництва. Проблеми надзвичайних ситуацій. 2019. 2(30), 176-186.

58. Loboichenko V., Wilk-Jakubowski J., Wilk-Jakubowski G., Harabin R., Shevchenko R., Strelets V., Levterov A., Soshinskiy A., Tregub N., Antoshkin O. The Use of Acoustic Effects for the Prevention and Elimination of Fires as an Element of Modern Environmental Technologies. *Environmental and Climate Technologies*, 2022, 26(1) 319-330. <https://doi.org/10.2478/rtuct-2022-0024>.

59. Zobenko O., Loboichenko V., Lutsenko Y., Pidhornyy M., Zemlianskiy O., Hrushovinchuk O., Blyashenko O., Servatyuk V. Study of the Features of the Protection of Energy System Elements Caused by Excessive Local Heating. *Water and Energy International*, 2023, 65r(10), 34-40
60. Myroshnychenko A., Loboichenko V., Divizinyuk M., Levterov A., Rashkevich N., Shevchenko O., Shevchenko R. Application of Up-to-Date Technologies for Monitoring the State of Surface Water in Populated Areas Affected by Hostilities. *Bulletin of the Georgian National Academy of Sciences*, 2022, 16 (3), 50 – 59.
61. Loboichenko, V., Wilk-Jakubowski, G., Wilk-Jakubowski, J. L., & Ciosmak, J. Application of Low-Frequency Acoustic Waves to Extinguish Flames on the Basis of Selected Experimental Attempts. *Applied Sciences*, 2024, 14(19), 8872. <https://doi.org/10.3390/app14198872>
62. Лобойченко, В., Колошко, Ю., Груздова, В., Хмирова, А., Шевченко, О., & Шевченко, Р. (2024). Застосування месенджерів для побудови архітектури системи збору будівельних відходів, що утворились внаслідок бойових дій. *Комунальне господарство міст*, 6(187), 266–277. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2024-6-187-266-277> Правові основи охорони праці: навч. посіб. / Луценко Т.О., Калюжний В. С., Данілін О. М., Савченко О. В., Надьон О. В., Долгодуш М. М. – Х.: НУЦЗУ, 2023. – 223 с.
63. Державне управління охороною праці та техногенною безпекою: курс лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються на другому (магістерському) рівні в галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека», освітньо-професійною програмою «Охорона праці» / Укладачі: Ю. Д. Древаль, В. М. Лобойченко, О. П. Шароватова. – НУЦЗУ, 2021. – 74 с.
64. Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-тімені Павла Тичини ; уклад. Н. В. Баличева. – Умань : Візаві, 2023. – 273 с.
65. Національне агентство України з питань державної служби. НАДС. <https://nads.gov.ua/vidpovidi-na-aktualni-pitannya-roboti-derzhavnoyi-sluzhbi-u-voyennij-period/oplata-praci-ta-inshi-viplati>
66. Салова Н. Права працівників під час воєнного стану. 13.04.2022. <https://oppb.com.ua/articles/prava-pracivnykiv-pid-chas-voyennogo-stanu>.

Державний нагляд за охороною праці, пожежною та техногенною безпекою [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освітньої програми «Цивільна безпека» галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної і заочної форм навчання/ Укладач: В.М. Лобойченко. – Луцьк: ЛНТУ, 2026. – 32 с.

Комп'ютерний набір

В.М. Лобойченко

Редактор

В.М. Лобойченко

Підп. до друку «__»_____2026 р. Формат 60x84/16. Папір офс.
Гарн. Таймс. Ум. друк. арк. 2
Тираж 50 прим.

Відділ іміджу та промоції
Луцького національного технічного університету 43018, м. Луцьк,
вул. Львівська, 75
Друк – Відділ іміджу та промоції ЛНТУ